

לשכת המנהל הכללי

בס"ד

כ"ז אב תשס"ו
21 אוגוסט 2006
2006-0002-588

חוזר מנכ"ל מיוחד

**אל: ראשי ערים, ראשי מועצות מקומיות וראשי מועצות אזוריות
עובדי המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות
עובדי המשרד**

שלום רב,

הנדון: שיקום קהילות הצפון וחזרה לשגרה

1) מדינת ישראל והחברה בישראל יצאו בימים אלה ממערכה מלחמתית כואבת אשר הותירה אותותיה בחזית האזרחית ובמיוחד בקרב כמיליון תושבי ישראל בצפון הארץ.

כידוע, משרד הרווחה נערך ותרגל במשך שנים התמודדות עם מצבי חירום ומלחמה. אולם, המערכה האחרונה בלבנון הציבה לנו **תרחיש שונה** באופיו, בהיקפו, ובמורכבותו שלא התנסינו בו מעולם:

מיקוד המלחמה כנגד העורף האזרחי בכל יישובי הצפון ובלא הכרזת מל"ח.

תרחיש חדש זה חייב שינויים בתפיסות ובתוכניות ההיערכות והתגובה של שירותי הרווחה. לפיכך, ההתארגנות למתן מענים לאזרחים בכלל ולאוכלוסיות החלשות בפרט, התבצעה "תוך כדי תנועה" וע"י גיוס אנשי מקצוע לסגירת פערים בכ"א שחסרו ברמת השטח.

השותפות הטובה שבין משרד הרווחה לבין הרשויות המקומיות, הארגונים החברתיים והמגזר ההתנדבותי, הסוכנות היהודית, פיקוד העורף ואחרים, אפשרה לנו לעמוד ביעדינו הבסיסיים לספק עזרה והגנה לרובד נרחב של אוכלוסיות במשבר ולעמוד לימין אזרחים רבים שחוו מכאובים ומצוקות.

ההתגייסות המדהימה של כל הכוחות שבחברה הישראלית אפשרה לנו, יחד עם עובדי המחלקות לשירותים חברתיים, לספק שירותי רווחה חיוניים וכן שירותים שאינם בתחומי אחריותנו הישירה.

במהלך ימי המלחמה העמדנו שורה רחבה של מענים לעזרת שירותי הרווחה בכל אזורי הצפון ובהם:

א. גיבוי לשירותי הרווחה ע"י תגבור במשאבים לצרכים מיוחדים, כולל: צרכים בלתי שגורתיים.

ב. מימון 50% עלות אספקת מנות מזון חמות ומנות קשות לאוכלוסיות ביישובי העימות (36,000 מנות מזון חמות ליום ו-22,000 מנות קשות שבועיות) וכן תיאום פעילות הארגונים החברתיים שנטלו על עצמם את השינוע והאספקה של פריטי המזון לתושבי הצפון באמצעות הרשויות המקומיות.

לשכת המנהל הכללי

ג. גיוס כוח אדם מקצועי מתנדב (כולל בעזרת איגוד העו"סים) לתגבור שירותים קהילתיים וחופי ביתיים שנקלעו למחסור בכוח אדם ובסיוע פיקוד העורף.

ד. הפעלת תוכנית פינוי של אוכלוסיות זקנים ובעלי צרכים מיוחדים מהקהילה וממסגרות חופי ביתיות, כדי להבטיח שהייה באזורים מוגנים מחופי לאזורי הסיכון בצפון. כ-4,800 זקנים וחוסים פונו מבתיים, ממוסדות, מהוסטלים וממסגרות נוספות.

ה. אורגנו תוכניות הפגה ורענון לאוכלוסיות שונות ובהן: לכ-5,000 זקנים, לכ-400 נכים ולמאות משפחות במצוקה.

ו. קו המצוקה (118) הופעל 24 שעות ביממה ואויש ע"י עו"סים ומתנדבים שסיפקו מידע, תמיכה והכוונה, בדגש על תושבי הצפון ביישוביהם וביישובים באזורים אחרים (כ-10,000 פניות בתחומי חירום).

ז. בשיתוף פיקוד העורף גויסו חיילים לסיור ולסיוע במקלטים ביישובי הצפון. כן סופקו עשרות אפודי מגן לעו"סים ביישובי הצפון וכן כ-600 זימוניות לחרשים.

ח. הוקמו צוותי משימה למיפוי מיידי של תושבי הצפון (ביישובי הצפון וביישובים שקלטו תושבים מהצפון באזורים אחרים) לזיהוי צרכים ולמתן סיוע במצבי משבר ומצוקה ע"י עובדים סוציאליים.

ט. נציגי המשרד תיאמו תוכניות לשיתוף פעולה לעזרת אוכלוסיית תושבי הצפון באתרים שונים ברחבי הארץ (אתר ניצנים, אילת) ע"י פריסת שירותי רווחה והקצאת משאבים מיוחדים לעזרת האוכלוסיות החלשות.

פעילויות אלה מייצגות רק מקצת העשייה, אך הן מעידות על המחויבות והאחריות של משרד הרווחה ורשויות ממשלתיות שונות אשר בימי מלחמה, כמו בימי שלום, נושאות באחריות העיקרית לקיום רשתות מגן לרווחת האדם כאחריות כלל ממשלתית.

תשתיות הסיוע הממשלתיות מעבירות בצורות שונות מיליארדי שקלים חדשים והנן המשענת החברתית המרכזית לתושבי ישראל בצפון ובכל יתר אזורי הארץ (שירותי רווחה ובריאות, גמלאות קיום, סיוע בדיוור וקליטה, פיצוי בגין נזקי רכוש, הקלות במיסוי ועוד).

פעילות "הארגונים החברתיים" היא חשובה מאד, אך יש לזכור כי גם בימי מלחמה תפקיד הארגונים הוא בעל אופי משלים למערך המוביל של הממשלה והרשויות המקומיות. זה היה אופיים של הארגונים בימי המשבר וזה יהיה אופיים גם בעתיד.

2) עם שוך הקרבות בעקבות ההכרזה על הפסקת האש בצפון, ועפ"י הנחיית ראש הממשלה ושר הרווחה, מר אהוד אולמרט, המשרד נערך לסייע בשיקום משפחות וקהילות בצפון ולחזרה לשגרת החיים, מתוך ראיית "היום שאחרי" – שהרי ההתמודדות האמיתית עם תוצאות המלחמה מתחילה אך עתה.

תוכנית "עם הפנים ליום שאחרי" בתחומי הרווחה, תהא נדבך המשתלב באופן מלא עם תוכנית לאומית לשיקום הקהילות ומוסדות החברה ביישובי הצפון שהוחל בגיבושה בהתאם להנחיית ראש הממשלה ושר הרווחה, ח"כ אהוד אולמרט. נציגי הנהלת המשרד שותפים לצוות בינמשרדי זה.

לשכת המנהל הכללי

א. הפקת לקחים:

לימוד הלקחים ויישומם הם אינטרס של הממשלה, הרשו"מ והציבור הרחב. על כן, צוות מטה במשרד החל לקדם חשיבה והערכות מצב שיסייעו בהפקת לקחים על פעולת מערכות הרווחה ולתכנון "היום שאחרי", שעיקריו:

- סיוע בשיקום בקהילות והמוסדות חברתיים.

- תכנון ההיערכות העתידית של שירותי הרווחה בכל הרמות למקרה של הישנות תרחיש של מלחמה בדומה לזו שהייתה.
- פעילות זו תתבצע בשיתוף שירותי הרווחה ברשויות המקומיות, גורמי מקצוע במשרד, מומחים ממסגרות שונות וארגונים המייצגים ציבורי לקוחות.

ב. פעילות המשרד בטווח המיידי:

- המשרד מגבש ומפעיל תוכניות הפגה והכשרה (כגון: סדנאות הפגתיות) לעובדי שירותי הרווחה אשר פעלו באופן רצוף במהלך המלחמה וזקוקים להכשרה כאמור. תוכניות ההפגה לאוכלוסיות חלשות תימשכנה גם בתקופה הקרובה, בהתחשב בצרכים ובהצעות שיוצגו שירותי הרווחה ביישובים.

- זיהוי צרכים ואספקת שירותי רווחה בסיסיים, לצד סיוע רשויות ממשלתיות לנפגעים כלכלית ולאנשי משפחות שבתם נפגע. סוגיה מרכזית שתעמוד במרכז העשייה של שירותי הרווחה בשלב המיידי:
- איתור נפגעים כתוצאה משהייה ממושכת במקלטים, במרחבים המוגנים ובאתרים שמחוץ לאזור הצפון אשר חוו חוויות איום, חרדות ומצוקות אחרות, במטרה לעזור להם ולמנוע החרפה במצבם (טיפול פסיכו-סוציאלי ותמיכה נפשית).
- ציבור נפגעי החרדה כולל גם סגלי עובדים שנחשפו למראות קשים או פעלו ברציפות בתנאי איום וסיכון אישי.

- משרד הרווחה יסייע במימון תוכניות קבוצתיות וקהילתיות לאיתור אוכלוסיות בסיכון ולתמיכה בהן.
- לקידום משימה זו במתכונת רחבה, המשרד ייצור שותפויות עם רשויות החינוך, הבריאות, הקליטה, המוסד לביטוח לאומי וארגונים חברתיים בעלי מומחיות בתחום תגובות לחץ וטראומה.

- המשרד מפעיל קו סיוע וייעוץ טלפוני לעובדים סוציאליים במחלקות לשירותים חברתיים המאוישים ע"י מומחים בתחומים שונים (טלפון: 02-6752520 :פקס: 02-5632541. דואר אלקטרוני: nachumi@molsa.gov.il).

- בנוסף, המשרד תיקצב בימים אלה תוספות תקציביות מיוחדות ליישובי העימות בצפון בסיועם של סגן רה"מ ושר התמ"ת, מר אלי ישי, והשר לענייני גמלאים מר רפי איתן, כדי להגביר את הסיוע למשפחות, לילדים ולזקנים במשבר ולחזק את התנאים לשיקום ולארגון מחודש של קהילות ואוכלוסיות חלשות. עפ"י הצפי, יהיה גידול במספר הפונים לעזרת שירותי הרווחה.

ג. בטווח הבינוני - ארוך:

- משרד הרווחה משולב בתוכניות לשיקום החברתי ולחזוק החוסן הקהילתי ביישובי הצפון. פעילות זו תתבסס על ריכוז ולמידה של לקחים רבים הנצברים מן המערכה האחרונה, במטרה להיערך לפעולה בתרחיש של שדה מלחמה חדש.

לשכת המנהל הכללי

- במקביל להליך הפקת הלקחים, המשרד יקיים עבודת מטה לחשיבה על שיפור המדיניות בסוגיות אחדות, בנסיבות של תרחיש כנ"ל בו אין הכרזה על מל"ח:

- **הצעה לארגון "חדר מצב חברתי לאומי"** – אחריות התוויית מדיניות כלל משרדית רב-שנתית ותיאום הפעילות של כל מערכות הרווחה והחברה (לרבות יישום מותאם של תורת מל"ח, קיום משאבים זמינים בזמן אמת, מדיניות ואחריות פינני אוכלוסיות פגיעות וסיוע לגופים קולטים).
- **מדיניות בהירה לריתוק עובדים חיוניים במערכות רווחה ובמערכות משיקות** (רשויות בריאות וקופ"ח, חינוך ושפ"י, קליטה, ביטוח לאומי, שיכון).
- **מדיניות איגום ואספקת שירותים בסיסיים** (חיוב שת"פ ותיחום באחריות, דגם פעולה רב-שירותי נייד לעזרה "ברמת הקצה" – המקלט/המרחב המוגן).
- **שת"פ ממשלה – רשו"מ – פיקוד העורף ושותפות עם גורמי "החברה האזרחית"**: גיבוש עמדת המשרד יתבסס על דיאלוג עם מנכ"ל משרד רה"מ, ראשי המרכז לשלטון מקומי, פיקוד העורף, נציגי ציבור ביישובי הצפון והסוכנות היהודית. במסגרת זו תוגדר גם אחריות המלכ"רים וגורמי "החברה האזרחית" האחרים.

(3) ראש הממשלה ושר הרווחה הכריז על **מחויבות** הממשלה לשקם פיזית, כלכלית וחברתית את יישובי הצפון שנפגעו במערכה זו. לפיכך, החזרת תושבי הצפון לחיים סדירים היא משימה לאומית עליונה ומשרד הרווחה ושירותי הרווחה ברשויות המקומיות, יחד עם רשויות ממשלתיות משיקות, יצטרכו לשאת באחריות מקצועית וארגונית מובילה למימושה במיטב הדרך ובלוח זמנים קצר ככל האפשר.

שיקום הצפון כאזור המשופע במוקדי עוצמה כלכליים, תעסוקתיים וחברתיים, הנו יעד לאומי המצריך מדיניות אסטרטגית ומחויבות עם תוכנית רב-שנתית כוללת ומתוקצבת.

לרגל ראש השנה הבאה עלינו לטובה, אני מבקש לברך אתכם ואת ראשי המחלקות לשירותים חברתיים ועובדיהן ואת שותפינו לעשייה החברתית בברכת שנה טובה, שנת רווחה ושלוש בתוכנו ועם שכנינו.

בברכת שנה טובה!

משה שיאון
המנהל הכללי

העתק: ח"כ אהוד אולמרט, כב' ראש הממשלה ושר הרווחה
מר רענן דינור, מנכ"ל משרד ראש הממשלה
מר עדי אלדר, ראש העיר כרמיאל ויו"ר מרכז השלטון המקומי
מר יעקב אגמון, מנכ"ל מרכז השלטון המקומי
מר בנימין כהן, מנכ"ל מרכז המועצות המקומיות
חברי הנהלת המשרד